

در گفت و گوی اختصاصی «خراسان» با محمد درویش فعال و کنشگر محیط زیست مطرح شد

بحران زیست محیطی خراسان رضوی

هانشانه آشکاری از مدیریت ناپایدار است و با ادامه این فجایع زیست محیطی در خراسان و با توجه به آن دسته از معضلات زیست محیطی که در استان سیستان و بلوچستان نیز رقم خورده است، نفس های حیات در پهنه شرق کشور به شماره خواهد افتاد. همه این ها حاکی از این است که پهنه خراسان برای نجات خود نیازمند تمهید جدی مسئولان کشوری است چرا که تعلل در حل آن، لطامت جبران ناپذیری را به محیط

بهاره موفق/ ازنگ خطر فجایع زیست محیطی در پهنه خراسان بزرگ یک به یک به صدا درآمده است و مرزهای فاجعه را چنان بی محابا در نور دیده که زیست بوم این استان را با بحران جدی مواجه کرده است؛ بحران هایی همچون شیب فرونشست فاصله مشهد- چناران که بحرانی ترین منطقه ایران از نظر شتاب فرونشست است که با حرکت به سمت مرکز شهر رنگ خطر جدی را به صدار آورده است. همه این بحران

۱ اثر قمرز آلودگی کشف رود

کشف رود؛ افت کیفی منابع آبی و چشمه تولید گرد و خاک و فلزات سنگین

کشف رود و مشکلات و فجایع زیست محیطی ناشی از آن یکی از مواردی است که درویش به آن اشاره می کند و می گوید: کشف رود یک رودخانه باستانی است و در شاهنامه هم به اسم آن اشاره شده است. کشف رود دو بحران جدی دارد، یکی این که فاضلاب خام وارد آن می شود و دیگری این که تصفیه خانه ها در منطقه چرمشهر به خوبی عمل نمی کند و از این دو طریق دچار افت کیفی منابع آب سطحی و زیر زمینی می شود. همچنین در بالادست ما سدهایی ز دییم و مسیر آب را انتقال دادیم که این سه مورد منجر شده است که کشف رود به یک پهنه تشدید کننده آلاینده گی و همچنین تولید کننده چشمه های تولید گرد و خاک و فلزات سنگین تبدیل شود. یک زمانی کشف رود یکی از قطب های پایدار کننده زندگی در مشهد بود، اما الان به دلیل این که ما در بالادست کشف رود تقریبا تمام رودخانه ها و چشمه ها را بسته ایم، عملا کشف رود به یک بستر بوی نامطبوع و عفونی تبدیل شده و در پایاب آن هم یک چشمه تولید گرد و خاک باقی مانده است که در مواقعی که باد به سمت مشهد می وزد، آن گرد و خاک ها که حاوی فلزات سنگین و آلاینده است، وارد شهر می شود.

۴ سوء مدیریت فاضلاب

۱۱ هزار لیتر در ثانیه از فاضلاب مشهد، بدون تصفیه راهی کشف رود می شود

احداث پروژه های مربوط به تصفیه خانه ها، به ویژه تصفیه خانه سپتاژ سرعت کندی دارد و پرونده آن همچنان بر زمین باقی مانده است. درویش در توضیحات خود در این زمینه می گوید: مدیریت تاسف اور فاضلاب و کمبود غیر واقعی آب شرب در مشهد یکی دیگر از معضلات زیست محیطی این شهر است، یعنی مصرف آب شرب مشهد ۱۲ هزار لیتر در ثانیه است. قاعدتا در منطقه ای که مشکل کمبود آب دارد، اولین اولویت این است که تصفیه خانه های مجهز برای مشهد درست کنند. وی می افزاید: مشهد که گران ترین هتل های خاور میانه را دارد و از این منظر یکی از ثروتمندترین شهرهای ایران و آسیای جنوب غربی است، تاکنون نتوانسته است فقط برای هزار متر مکعب در ثانیه تصفیه خانه داشته باشد و ۱۱ هزار لیتر در ثانیه از این فاضلاب بدون تصفیه وارد کشف رود می شود که این فاضلاب خام را کشاورزان استفاده می کنند و به مصرف ۷ هزار هکتار اراضی کشاورزی در شرق مشهد می رسانند. بهانه می آوریم که بیول و اعتبار برای احداث تصفیه خانه نداریم. چگونه پول ندارید که تصفیه خانه احداث کنید اما ۱۰۰ برابر آن رقمی را که برای احداث تصفیه خانه لازم است، هزینه می کنید تا آب را از دریای عمان شیرین کنید و بیاروید؟ در واقع، با گران ترین شیوه ممکن می خواهند آب تامین کنند.

۷ معضل ترافیک و بحران جزیره گرمایی

مشهد یکی از پر ترافیک ترین شهرهای دنیاست!

از نظر درویش، یکی دیگر از بحران های زیست محیطی در خراسان رضوی موضوع ترافیک و مبلمان شهری مشهد است که به شدت خود را محور است. درویش در این باره با اشاره به کارنامه بد لس آنجلس در دنیا از نظر هدر رفت وقت و بار ترافیکی می افزاید: در تهران میزان هدر رفت وقت شهروندان بیش از ۵ برابر لس آنجلس است و بعد از آن مشهد است. در حالی که مشهد شهری نسبتا تخت است و به راحتی می تواند موج های حمل و نقل پاک در آن جاری باشد. به راحتی می توان ساختار شهری را از خودرو محور ی به بوم محوری در مشهد تغییر بدهیم. مشهد دچار بحران جزیره گرمایی است که خود آن باعث انواع و اقسام بیماری های می شود، بنابر این مدیریت شهری در مشهد اگر برای تغییر مبلمان شهری و تسهیل امنیت دو چرخه سواران پیشگام شود، در بحران آلودگی هوا، صوتی و جزیره گرمایی هم می تواند موفق باشد. هر شهروندی که تصمیم بگیرد در تردهای درون شهری خودش از وسایل حمل و نقل متحرک با سوخت فسیلی استفاده نکند، می تواند به اندازه کاشت ۵۷ درخت در سال به شهرش کمک کند. طبق

۲ آلودگی هوا و بحران ریزگردها

آمار دقیق مرتبط با تلفات مربوط به آلودگی هوای استان از سوی وزارت بهداشت اعلام نشده است

یکی دیگر از فاجعه های زیست محیطی مشهد آلودگی هوا و حمله ریزگردها است. درویش در این باره می گوید: با توجه به این که اولین نرخ تلفات مربوط به تهران با ۹ هزار نفر است و دومین شهر چون مشهد است، طبیعتا انتظار است که نرخ تلفات به علت آلودگی هوا در مشهد بیشتر باشد. متاسفانه نه رسانه های مشهد و نه دانشگاه های مشهد و نه فعالان محیط زیست نتوانستند از وزارت بهداشت و ادارات کل مرتبط، مطالبه گر باشند تا آمار دقیق مرتبط با تلفات مربوط به آلودگی هوا و مرده زایی جنین را در مشهد و خراسان رضوی اعلام کنند که بتوانیم برنامه ریزی دقیق تری داشته باشیم. یک سوم کل درآمدی که از صادرات نفت در سال داریم باید خرج آلودگی هوا کنیم که بخش عمده آن به خراسان رضوی و مشهد برمی گردد. وی در باره ریزگردها به عنوان یکی از عوامل آلودگی هوا، به نقش حمله ریزگردها از صحرای قره قوم در آلودگی هوای مشهد اشاره می کند و می گوید: بخشی از این موضوع ناشی از آب های مشترکی است که از هریز رود افغانستان به سد دوستی می آید و وارد ترکمنستان می شود. در حال حاضر افغانستان بخش بزرگی از این حق آبر ایا از من سد سلما توسط هندی ها گرفته است. خود ما هم نمی گذاریم آب باقی مانده به سمت ترکمنستان برود، یعنی فقط ترکمنستان در این ماجرا مقصر نیست.

۵ بحران فرونشست زمین

فاصله دشت مشهد- چناران؛ بحرانی ترین منطقه ایران از نظر شتاب فرونشست

درویش در ادامه توضیحات خود در باره فجایع زیست محیطی استان به معضل ناترازی آبخوان ها اشاره می کند و آن را مهم ترین مشکل پیش روی خراسان رضوی می داند. وی در این باره بیان می کند: در کل کشور حدود ۱۵۰ میلیارد متر مکعب ناترازی آبخوان داریم؛ این میزان به معنی این است که ایرانی ها در طول چند دهه اخیر ۱۵۰ میلیارد متر مکعب چیزی بیشتر از آن چه وارد سفره هایشان شده است، برداشت کرده اند. سهم خراسان رضوی از این میزان ۳۳ میلیارد متر مکعب است، یعنی بیش از یک پنجم کل ناترازی آبخوان ها در ایران متعلق به خراسان رضوی است. وی خاطرنشان می کند: ناترازی آبخوان و خطر فرونشست خراسان رضوی بدترین وضعیت را در کشور دارد. در حال حاضر مطابق آخرین گزارش سازمان زمین شناسی، بحرانی ترین منطقه ایران از نظر شتاب فرونشست و گسترده گی دشت، فاصله دشت مشهد- چناران است که شیب این فرونشست به سمت مرکز مشهد حرکت می کند و مسئله به شدت می تواند خطرناک شود، چون فرونشست باعث ترک برداشتن تمام زیر ساخت هایی خواهد شد که روی زمین ساخته شده است؛ خطوط انتقال نیرو، دکل های برق، جاده ها، پل ها و... همگی آسیب خواهند دید.

۳ تبعات زیست محیطی بحران آب

با ساخت سدهای جدید در حوزه آبخیز هریز رود از سوی افغانستان، یک قطره آب به سمت ایران نخواهد آمد

درویش در اشاره به یکی دیگر از فاجعه های زیست محیطی استان به مسئله سد سلما اشاره می کند و می گوید: سد سلما که هندی ها بر روی رودخانه هریز رود احداث کرده اند، باعث شده حق آبه سد دوستی به شدت کاهش یابد. ایران از نظر زبان دیپلماسی نتوانسته است منافع خود را از افغانستان بگیرد و ما به راحتی با بحران جدی در آن جا مواجه هستیم. افغانستان سدهای جدیدی که در حوزه آبخیز هریز رود به کمک ترکیه، هندو چین می سازد، نشان می دهد که به زودی یک قطره آب برای ایران، مشهد و زابل نخواهد آمد. درویش در ارائه پیشنهادی در این راستا می گوید: افغانستان با کمبود برق روبه روست و خراسان رضوی پهنه های بسیار مناسبی برای استقرار سلول های فتوولتائیک (سلول خورشیدی) دارد و می تواند با تولید انرژی خورشیدی و صادر کردن آن به طرف افغانستان از آن ها آب بگیرد و این موضوع بحران را حل کند. این که مادر خراسان رضوی پهنه هایی داریم که هنوز برنج کاشته می شود، باعث تاسف است. خراسان رضوی یکی از تولید کنندگان اصلی گوشت قرمز و لبنیات است، آن هم در حالی که گوشت قرمز و لبنیات یکی از آب برترین صنایع کشور هستند که این بحران آب تبعات متعددی در حوزه محیط زیست خراسان رضوی ایجاد خواهد کرد و مهم ترین آن فرونشست زمین است که در ادامه به آن اشاره می شود.

۶ ارتفاعات و خطر سیل خیزی مشهد

ارتفاعات مشهد بیرون زدگی فنی دارد و ضریب هرز آب آن تقریبا صد درصد است

یکی دیگر از بحران های زیست محیطی مشهد از نظر درویش سیل خیزی این شهر است؛ موضوعی که اوایل امسال نیز گریبان مشهد را گرفت و خسارت های جانی و زیر ساختی از خود به جای گذاشت. این فعال زیست محیطی در این باره می گوید: گسترش مشهد بر اساس اصول آبخیزداری شهری اتفاق نیفتاده است. طرح های توسعه مشهد ملاحظات مربوط به سیل خیزی را در نظر نگرفته است. یک بار ندگی با دور باز گشت ۲۰ یا ۵۰ ساله می تواند خسارت های سنگینی به بار بیاورد. محلات جدیدی که در منطقه سیدی و نقاطی که اخیرا سیل آمده بود، نشان می دهد که ما پیش پا افتاده ترین ملاحظات را در توسعه شهر مشهد رعایت نکردیم. ارتفاعات مشهد که متاسفانه بیرون زدگی های فنی دارد و ضریب هرز آب آن تقریبا صد درصد است، باید حریم داشته باشد و نباید در حریم سیلابی رودخانه هایی که به سمت کشف رود می رود، ساخت و ساز کنیم. تقریبا بسیاری از این نهر ها و آبراهه ها چون در بسیاری از مواقع سال خشک است، دچار ساخت و ساز بی رویه شده است که همین موضوع این خطر سیل را افزایش می دهد.

پیشنهادهای محمد درویش به استاندار برای حفاظت از محیط زیست

درویش در ارائه راهکار های زیست محیطی خود، استاندار

کنیم، معلوم است که گفت و گوهایی که اتفاق می افتد، سازنده نیست. وی با اشاره به نقش ریزگردهای صحرای قره قوم در آلودگی هوای مشهد و نقش

کشور های افغانستان، ترکمنستان و ایران

در این موضوع می گوید: امیدوارم آقای

مظفری اولین گام را درست بردارد و

این طرح مسئله را بکند و ببیند که ما

چه بده و بستان های خردمندانهای

می توانیم با کشورهای همجوار داشته

باشیم و بعد سراغ تغییر مبلمان شهری

از خودرو و محوری به بوم محوری برود. خود

استاندار با دو چرخه به سمت استانداری حرکت

کند و از همکارانش هم خواهد این موج را راه بیندازند.

